

УДК 351.765(4)

Проневич Олексій Станіславович –

*доктор юридичних наук, професор,
головний науковий співробітник центру вивчення проблем
адаптації законодавства України до законодавства ЄС
Юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

Oleksii S. Pronevych –

*doctor of juridical sciences, professor,
senior research fellow of the
Center for Research of Issues Related to Approximation of Ukrainian Legislation
to the Legislation of the EU,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(60 Volodymyrska Street, Kyiv, Ukraine)*

Інституціоналізація екологічної поліції: стан адміністративно-правового дискурсу

Стаття присвячена осмисленню вітчизняної правової парадигми забезпечення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, з'ясування адміністративної правосуб'єктності уповноважених органів публічної адміністрації у зазначеній царині, аналіз зарубіжного досвіду протидії правопорушенням у сфері забезпечення екологічної безпеки та з'ясування перспектив інституціоналізації екологічної поліції як спеціалізованої мілітаризованої формації.

Ключові слова: *екологічна поліція, право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, державний нагляд (контроль) у сфері охорони навколишнього середовища.*

Статья посвящена осмыслению отечественной правовой парадигмы обеспечения государственного надзора (контроля) в сфере охраны окружающей среды, определение административной правосубъектности уполномоченных органов публичной администрации в соответствующей сфере, анализ зарубежного опыта противодействия правонарушениям в сфере экологической безопасности и определения перспектив институционализации экологической полиции как специализированной милитаризованной формации.

Ключевые слова: *экологическая полиция, право на безопасную для жизни и здоровья окружающую среду, государственный надзор (контроль) в сфере охраны окружающей среды.*

O.S. Pronevych Institutionalization of Environmental Police: the State of Administrative-Legal Discourse

The article is devoted to comprehension of the national legal paradigm of providing state supervision (control) in the field of environmental protection, clarification of administrative legal entity of authorized public administration bodies in the mentioned area, analysis of foreign experience in counteracting offenses in the field of environmental safety and clarifying the prospects of institutionalization ecological police as specialized militarized formation.

It was established that the environmental function of public administration bodies consists of the permanent monitoring of the state of the environment, prevention, identification and neutralization of threats in the field of environmental safety. Their institutional failure necessitates the institutionalization of environmental police. Strategic directions of activity of specialized units of ecological police should be timely identification, identification and elimination of threats to environmental safety, administrative prosecution of violators of environmental legislation, detection, termination and investigation of environmental crimes. Given the special

social significance and complex nature of existing problems in the environmental sphere, synergy efforts of state and non-state institutions are needed.

Keywords: *ecological police, the right to a safe environment for life and health, state supervision (control) in the field of environmental protection.*

Постановка проблеми. Навколишнє природне середовище (довкілля) є, з одного боку, сукупністю природно існуючих на планеті живих і неживих об'єктів, а з іншого боку, переплетінням біотичних та абіотичних чинників, що впливають на живий світ. Здорове довкілля належить до об'єктивних індикаторів розвитку соціальної держави, є необхідною екзистенційною умовою функціонування суспільства, забезпечення життєдіяльності, працездатності та повноцінного відпочинку людини. Аксиоматично, що екологічна свідомість характеризує духовність суспільства, екологічне законодавство відображає ступінь юридичного захисту природних об'єктів, а ґрунтовані на засадах належного врядування органи публічної адміністрації мають забезпечувати запобігання, виявлення, ідентифікацію та усунення реальних і потенційних загроз у сфері екологічної безпеки.

Екологічна ситуація в Україні погіршується в умовах перманентного зростання антропогенного навантаження на компоненти природи. До найгостріших екологічних проблем сьогодення належать викиди забруднюючих речовин в атмосферу, зменшення запасів і забруднення поверхневих та підземних вод, радіоактивне забруднення, деградація сільськогосподарських угідь, стрімке виснаження природних багатств тощо. Кризові явища значною мірою детерміновано екстенсивним характером розвитку промисловості за радянських часів, коли не враховувалися як об'єктивні потреби та інтереси населення, так й екологічні можливості конкретної території. З іншого боку, недостатня нормативно-правова урегульованість низки засадничих екологічних проблем, невиправдане дублювання природоохоронних функцій органами виконавчої влади, відсутність збалансованого механізму моніторингу стану навколишнього природного середовища, корумпованість, демотивованість і низький професійний рівень персоналу контрольно-наглядових органів сприяє появі нових особливо небезпечних явищ на кшталт «бурштинової лихоманки» або хижацької вирубки карпатських

лісів. Досвід окремих держав свідчить, що одним з ефективних шляхів вирішення цих проблем є створення екологічної поліції («зеленої поліції», поліції охорони навколишнього середовища).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній юридичній науці відсутня традиція системного дослідження проблеми інституціоналізації екологічної поліції. Окремі її аспекти фрагментарно розглядалися у працях Б.М. Гамалюка [1], І.Д. Казанчук [2], В.А. Лазаренка [3], Г.В. Тарасюка [4], В.М. Тюн [5], О.А. Улютіної [6], П.О. Фесянова [7] тощо. Натомість відповідний дискурс нещодавно ініційовано громадянським суспільством [8].

Невирішені раніше проблеми. Наразі зберігається нагальна необхідність наукового обґрунтування засад нової екологічно орієнтованої державної політики, пошуку шляхів апробації кращих практик забезпечення екологічної безпеки та інституційного посилення поліцейського превентивно-інтервенційного компоненту природоохоронного механізму.

Метою статті є осмислення вітчизняної правової парадигми забезпечення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, з'ясування адміністративної правосуб'єктності уповноважених органів публічної адміністрації у зазначеній царині, аналіз зарубіжного досвіду протидії правопорушенням у сфері забезпечення екологічної безпеки та з'ясування перспектив інституціоналізації екологічної поліції як спеціалізованої мілітаризованої формації.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статті 50 Конституції України встановлено, що кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушеннями цього права шкоди. Право на безпечне довкілля кореспондується з обов'язком держави вживати заходів з метою забезпечення екологічної безпеки. Згідно зі статтею 16 Конституції України передбачено, що прямим обов'язком держави є забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території

України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу. Частина 7 статті 41 Конституції України містить положення щодо неприпустимості погіршення екологічної ситуації і природної якості землі використанням власності [9].

У статті 293 Цивільного кодексу України дано розширене догматико-юридичне тлумачення права фізичної особи на безпечне для життя і здоров'я довкілля, що ґрунтується на таких постулатах: праві на достовірну інформацію про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також праві на її збирання і поширення; визнання незаконності діяльності фізичної та юридичної особи, що призводить до нищення, псування, забруднення довкілля; праві на безпечні продукти споживання (харчові продукти та предмети побуту); праві на належні, безпечні і здорові умови праці, проживання, навчання тощо [10]. Примітно, що визнання права власності народу України на природні ресурси зумовило виокремлення природних ресурсів із системи об'єктів цивільно-правових відносин.

Згідно зі статтею 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» до основних принципів охорони навколишнього природного середовища у тому числі віднесено: пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності; гарантування екологічно безпечного середовища для життя і здоров'я людей; запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища; компенсацію шкоди, заподіяної порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, тощо. Законодавцем встановлено, що з-поміж інших об'єктів правової охорони навколишнього природного середовища «державній охороні від негативного впливу несприятливої екологічної обстановки підлягають також здоров'я і життя людей». У зазначеному контексті суттєвим є наявність легального визначення правової категорії «екологічна безпека» як стану навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення

екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей [11].

Аксіоматично, що адміністративно-правова охорона навколишнього природного середовища належить до пріоритетних напрямів діяльності органів публічної влади. До відповідних заходів традиційно відносять: запобігання негативному впливу на навколишнє природне середовище; забезпечення раціонального та безпечного використання і відновлення об'єктів навколишнього природного середовища; виявлення і припинення порушень законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки.

На сьогодні зберігається дублювання контрольно-наглядових функцій і розпорошеність повноважень у сфері охорони навколишнього природного середовища між низкою органів виконавчої влади (Держекоінспекцією, Держгеонадрами, Держлісагентством, Держагеокадастром, Держрибагентством, Держпродспоживслужбою, Укртрансбезпекою) [12].

Стрижневим органом публічної адміністрації у сфері контролю і нагляду у галузі охорони навколишнього природного середовища формально залишається Державна екологічна інспекція України. Відповідно до пункту 1 Положення про Держекоінспекцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.04.2017 № 275, вона визначена центральним органом виконавчої влади, який «реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів». До основних завдань Держекоінспекції віднесено здійснення у межах передбачених законом повноважень державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства щодо: охорони земель, надр; екологічної та радіаційної безпеки; охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду; охорони, захисту, використання і відтворення лісів; раціонального використання, відтворення і охорони об'єктів тваринного та рослинного світу; ведення мисливського господарства та здійснення полювання; охорони атмосферного повітря; поводження з відходами, небезпечними

хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами тощо. Ця інституція є одним із суб'єктів адміністративно-юрисдикційної діяльності та має право залучати працівників правоохоронних органів до здійснення заходів з державного нагляду (контролю) з питань, віднесених до її компетенції [13]. Водночас зауважимо, що Держекоінспекція як орган державного екологічного контролю представлена виключно на обласному рівні, має обмежені кадрові, фінансові та матеріально-технічні ресурси, що загалом унеможливило якісне виконання покладених на неї завдань.

У Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 616-р, наголошено на доцільності ліквідації Держекоінспекції і створення Державної природоохоронної служби як єдиного інтегрованого державного органу природоохоронного моніторингу та нагляду (контролю), що має реалізовувати функції екологічного патруля та екологічної розвідки, а також координації діяльності громадських екологічних дружин. Концепцією передбачено вжиття низки заходів інноваційного характеру, а саме: перехід від системи тотального планового нагляду (контролю) до системи моніторингу порушень природоохоронного законодавства на основі ризик-орієнтованих маркерів (тобто відмова від практики планових перевірок і реагування на виявлені факти правопорушень); перехід до декларування і страхування екологічних ризиків; делегування окремих повноважень територіальним громадам (нагляду за зеленими насадженнями, засміченням земель і полюванням, контролю за додержанням режиму об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення тощо); забезпечення системного громадського природоохоронного контролю, організації на базі місцевих громад діяльності громадських інспекторів з охорони навколишнього природного середовища тощо [12].

Експерти констатують, що уряд «заплутався з реформуванням Держекоінспекції» [14]. На тлі відсутності зважених реформаторських заходів спостерігається загострення існуючих проблем та поява нових екологічних загроз. Небезпечні екологічні

тренди не можуть бути нейтралізовані в умовах суттєвого послаблення контрольної-наглядової діяльності у сфері охорони довкілля після ліквідації природоохоронної та транспортної прокуратур.

В Україні відсутній єдиний спеціалізований суб'єкт правоохоронної діяльності, наділений виключною компетенцією у сфері охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки. Найширшими повноваженнями щодо застосування легітимного примусу з метою забезпечення конституційного права на безпечне для життя і здоров'я довкілля наділена Національна поліція України. Відповідно до статті 2 Закону України «Про Національну поліцію» завданнями поліції визначено надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання у визначених законом межах послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Завдання поліції артикульовано у контексті імплементації європейської концепції проактивної діяльності органів правопорядку, що зумовлює її функціональний дуалізм (поєднання правоохоронної і сервісної функцій). Отже, природоохоронна компетенція поліції повинна розглядатися крізь призму виконання негативних завдань (доктрина «відбиття загроз») та піклування про суспільне благо.

Суб'єктами поліцейської діяльності природоохоронної спрямованості є кримінальна поліція (зокрема Департамент забезпечення діяльності, пов'язаної з небезпечними матеріалами, Національної поліції України, основними завданнями якого є «здійснення оперативно-розшукових заходів, спрямованих на запобігання, виявлення, фіксацію та припинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з радіоактивними, хімічними, біологічними та ядерними матеріалами, а також ужиття необхідних заходів для отримання даних про факти, масштаби та характер загроз, що виникли внаслідок учинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із радіоактивними, хімічними, біологічними та ядерними матеріалами, та їх запобігання чи усунення»

[15]), патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, дільничні інспектори поліції та працівники дозвільної служби. У квітні 2016 року на Черкащині розпочав діяльність перший в Україні підрозділ річкової патрульної поліції [16].

Природоохоронна складова діяльності поліції має переважно виконавчо-розпорядчий характер. Комплексний аналіз титульного закону про поліцію дає підстави стверджувати, що адміністративно-правова діяльність поліції у сфері охорони довкілля і підтримання екологічного правопорядку полягає у вжитті таких заходів: здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню порушень у сфері охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки; виявлення і припинення адміністративних правопорушень; здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, прийняття рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання; здійснення контролю у межах визначеної законом компетенції за дотриманням вимог режиму радіаційної безпеки у спеціально визначеній зоні радіоактивного забруднення; сприяння забезпеченню правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх оголошення на всій території України або в окремих місцевостях тощо [17]. Погоджуємося з думкою щодо примату наглядової діяльності у сфері охорони довкілля. Реалізуючи окремі наглядові повноваження, поліцейські використовують адміністративно-правові засоби впливу на піднаглядні об'єкти [5, с. 55].

Низка фахівців наголошує на доцільності виокремлення екологічної поліції. Аналізуючи функціонально-компетенційний аспект проблеми, вони першочергово зосереджуються на контроверсійних питаннях можливої юрисдикції екологічної поліції, її відомчого підпорядкування, муніципалізації поліцейської діяльності у природоохоронній сфері, запровадженні державно-приватного партнерства при охороні природних ресурсів, налагодженні партнерської взаємодії поліції та населення у протидії екологічній злочинності тощо. У зазначеному контексті показовими є рефлексії Б.М. Гамалюка щодо заснування

екологічної поліції як автономної інституції замість Державної екологічної інспекції України або ж її ствердження як елементу спеціальної поліції «на об'єктах і територіях, які мають особливе господарське значення або постраждали від стихійного лиха, екологічного забруднення, катастрофи» [1, с. 156-157]). Примітно, що більшість дослідників наголошує на доцільності віднесення до відання екологічної поліції складів адміністративних правопорушень у сфері охорони природи та використання природних ресурсів, закріплених у главі 7 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Так, І.Д. Казанчук вважає пріоритетним зосередження екологічної поліції на протидії таким правопорушенням: забрудненню усіма видами промислових і побутових відходів території, що прилягає до підприємств, організацій, будівельних майданчиків, об'єктів торгівлі, вулиць, дворів, парків, бульварів, майданів, валів, ярів, водоохоронних зон водоймищ і зелених насаджень; забрудненню дорожнього покриття внаслідок порушення правил перевезення вантажів та експлуатації транспортних засобів, що перебувають у стані технічної несправності; виконанню без належного дозволу всіх видів робіт, пов'язаних з порушенням благоустрою території, закриттям або обмеженням руху транспорту та пішоходів; експлуатації транспортних засобів із підвищеним вмістом токсичних речовин у вихлопних газах; миттю автотранспорту у не відведених для цього місцях; пошкодженню зелених насаджень; самовільному захопленню і освоєнню земельних ділянок тощо [2, с. 59].

Зауважимо, що науковий дискурс розгортається на тлі ствердження у багатьох зарубіжних країнах широкого спектру моделей екологічної поліції. Так, у США запроваджено децентралізовану трирівневу поліцейську систему протидії екологічним правопорушенням. Спеціальні підрозділи екологічної поліції функціонують на муніципальному рівні. В окремих штатах створено екологічну поліцію як окремий вид поліції штату або своєрідний «силовий» компонент профільних органів публічної адміністрації (департаментів природних ресурсів, департаментів охорони навколишнього середовища). У складі федерального Агентства з

охорони навколишнього середовища, уповноваженого досліджувати негативний вплив забруднення довкілля і забезпечувати додержання стандартів охорони навколишнього середовища, діють спеціальні федеральні агенти з виявлення і розслідування екологічних злочинів (за підтримки окружного прокурора у складі груп оперативного реагування вони також здійснюють розслідування тяжких екологічних злочинів, вчинених на території кількох штатів) [18, с. 215-216]. Працівники екологічної поліції наділені стандартними повноваженнями «класичного» поліцейського [6, с. 144-145].

Поліція охорони навколишнього середовища функціонує в Грузії. До її компетенції у першу чергу віднесено протидію браконьєрству та незаконному видобуванню природних ресурсів. Примітно, що в країні було запроваджено конкуруючу компетенцію при здійсненні контролю у сфері природоохорони. Так, при збереженні відповідних повноважень поліції статус суб'єкта запобігання незаконній порубці лісу набули лісгоспи. Виявлення поліцією фактів незаконної порубки лісу тлумачилося у контексті визнання незадовільної роботи лісгоспів [19, с. 180].

З 1992 року функцію забезпечення екологічної безпеки у Франції виконує жандармерія. У структурі національного командування жандармерії функціонує спеціальний відділ з координації дій у сфері забезпечення екологічної безпеки [7]. У Німеччині запроваджена модель еко-поліції, ґрунтована на тісній взаємодії з громадськістю. До нагляду у сфері охорони навколишнього середовища долучені «сміттєві детективи», уповноважені виявляти факти забруднення довкілля і сприяти притягненню правопорушників до юридичної відповідальності. Натомість в Ізраїлі та Японії ствердилася традиція заснування спеціальних підрозділів екологічної поліції при муніципалітетах. Нещодавно за ініціативою муніципальної влади Пекіна також було створено загін екологічної поліції, основне завдання якого полягає у здійсненні нагляду за станом довкілля в 16 районах мегаполіса, зосереджуючись у першу чергу на виявленні джерел забруднення атмосферного повітря. У найнеблагополучніших районах Пекіна додатково практикується делегування офіцерів поліції до місцевих

департаментів охорони навколишнього середовища з метою забезпечення фізичного захисту їх персоналу «від агресії та можливого нападу» та оперативного вжиття за необхідності поліцейських превентивних та інтервенційних заходів.

Наприкінці 2017 року у Республіці Польща активізувалася дискусія щодо перспектив створення Державного агентства з охорони навколишнього середовища як квазіполіцейської формації («мундирової служби»). Необхідність посилення силового компоненту природоохоронної системи обґрунтовується неспроможністю «озброєного лише блокнотом, авторучкою і фотокамерою» персоналу Інспекції охорони довкілля якісно виконувати місію щодо «здійснення контролю за діяльністю суб'єктів господарювання щодо додержання ними загальноприйнятих засад і норм при використанні довкілля, моніторингу та оцінювання стану навколишнього середовища і надання інформації про довкілля громадськості та публічній владі» [20]. У розробленому ще 2007 року проекті закону пропонується працівників Державного агентства з охорони навколишнього середовища наділити низкою поліцейських повноважень (перевірки документів, опитування особи, зупинення транспортного засобу, безперешкодного проникнення до контрольованих/піднаглядних об'єктів, доступу до баз даних тощо) [21].

Аналіз наукового дискурсу та зарубіжного досвіду розбудови поліцейського компоненту механізму природоохорони дає підстави зазначити таке:

- в Україні відсутня збалансована екологічно орієнтована державна політика і централізована система контрольно-наглядових природоохоронних органів. Децентралізація природоохоронної функції призвела до розпорошення повноважень між малопотужними спорідненими інспекціями, неспроможними забезпечити якісний моніторинг стану додержання вимог екологічного законодавства підконтрольними суб'єктами, оперативно вживати превентивних заходів реагування на загрози у сфері екологічної безпеки та здійснювати адміністративно-юрисдикційну діяльність;

- неспроможність уповноважених органів публічної адміністрації ефективно протидіяти

екологічним загрозам об'єктивно зумовлює нагальну необхідність посилення превентивно-репресивного компоненту державного природоохоронного механізму;

- наразі уніфікованого механізму охорони екологічного правопорядку не створено. У провідних країнах використовується п'ять базових організаційних моделей «поліцейзації» природоохоронної сфери, а саме: екологічна поліція як спеціалізована служба у складі національної поліції, працівники якої наділені широкими повноваженнями у сфері запобігання і протидії екологічним правопорушенням; мілітаризована формація як «силовий» компонент природоохоронного відомства, наділена окремими поліцейськими повноваженнями; екологічна поліція як спеціальний підрозділ муніципальної поліції, уповноважений на локальному рівні здійснювати моніторинг стану додержання нормативних вимог у сфері екологічної безпеки, санітарії та благоустрою; недержавні суб'єкти поліцейської діяльності, які на договірних засадах надають охоронні послуги у сфері охорони довкілля; еко-поліція, ґрунтована на тісній партнерській взаємодії з громадськістю;

- на нашу думку, інституційним імперативом є структурне виокремлення екологічної поліції у складі Національної поліції України як спеціалізованого органу охорони правопорядку (у форматі територіальних або міжрайонних підрозділів), уповноваженого на загальнонаціональному рівні виконувати завдання у сфері охорони довкілля і підтримання екологічного правопорядку, у тому числі шляхом застосування легітимного примусу. До основних завдань екологічної поліції доцільно віднести: запобігання, виявлення, ідентифікацію та усунення екзистенційних загроз у сфері економічної безпеки; протидію правопорушенням у сфері охорони навколишнього природного середовища; надання допомоги фізичним і юридичним особам у захисті екологічних прав та інтересів; участь у локальних заходах, спрямованих на вирішення проблем у сфері екології, санітарно-епідеміологічного благополуччя і благоустрою; взаємодію з державними і недержавними суб'єктами природоохорони тощо;

- у районах з найбільш несприятливою екологічною обстановкою доцільним є створення

підрозділів екологічної поліції у складі муніципальної поліції. Водночас варто розглянути перспективу введення у складі патрульної поліції фінансованих за кошти територіальних громад додаткових посад екологічних поліцейських, які мають зосередитися на роз'яснювально-превентивній діяльності, виявленні порушень природоохоронного та санітарно-епідеміологічного законодавства тощо;

- зберігається необхідність ширшого залучення громадськості до участі у контрольно-наглядових заходах у сфері екології, благоустрою і санітарно-епідеміологічного благополуччя. Законодавством передбачено інститут громадського екологічного інспекторату, однак використання його потенціалу гальмується відсутністю належного правового регулювання питань, пов'язаних з адміністративною правосуб'єктністю громадських інспекторів, їх підготовкою, сертифікацією та технічним оснащенням;

- комплексний характер природоохоронних заходів зумовлює необхідність консолідації зусиль суб'єктів, уповноважених здійснювати охорону довкілля і забезпечувати екологічну безпеку. Тому на часі є заснування Координаційної ради з питань екологічної безпеки та міжвідомчої системи післядипломної підготовки фахівців у сфері протидії екологічним правопорушенням;

- транскордонний характер багатьох екологічних злочинів зумовлює необхідність активнішого використовувати можливостей Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерполу). Пріоритетними напрямками міжнародного поліцейського співробітництва у природоохоронній сфері є протидія незаконній експлуатації дикої флори та фауни, а також незаконній торгівлі та утилізації відходів і небезпечних речовин.

Висновки. Резюмуючи, зазначимо, що екологічна безпека є важливим компонентом національної безпеки. Природоохоронна функція вітчизняних органів публічної адміністрації полягає у здійсненні перманентного моніторингу стану довкілля, запобіганні, ідентифікації та нейтралізації загроз у сфері екологічної безпеки. Їх інституційна неспроможність зумовлює необхідність інституціоналізації екологічної поліції. Стратегічними напрямками діяльності

спеціалізованих підрозділів екологічної поліції має бути своєчасне виявлення, ідентифікація та усунення загроз для екологічної безпеки, адміністративне переслідування порушників природоохоронного та санітарно-епідеміологічного законодавства, виявлення, припинення і розслідування екологічних

злочинів. Особлива соціальна значущість і комплексний характер проблем у природоохоронній сфері зумовлює консолідацію зусиль державних і недержавних інституцій.

Список використаних джерел:

1. Гамалюк Б. М. Діяльність Національної поліції України з дотримання державних екологічних гарантій: теоретико-методологічний аспект / Б. М. Гамалюк // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ : Серія юридична. – 2016. – № 3. – С. 150-161.
2. Казанчук І. Д. Компетенція органів Національної поліції України щодо охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки в інтеграційних умовах / І. Д. Казанчук // Наше право. – 2017. – № 1. – С. 54-61.
3. Лазаренко В. А. Адміністративно-правове регулювання екологічної безпеки в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В. А. Лазаренко ; Відкр. міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». – К., 2010. – 210 с.
4. Тарасюк Г. В. Міліція України як один із провідних органів державної влади в конституційно-правовому механізмі забезпечення екологічної безпеки / Г. В. Тарасюк // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 2. – С. 334-340.
5. Тюн В. М. Адміністративно-правові засади наглядової діяльності правоохоронних органів України у сфері охорони природи : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В. М. Тюн ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Львів, 2016. – 234 с.
6. Улютіна О. А. Аналіз міжнародного досвіду діяльності суб'єктів, уповноважених здійснювати охорону довкілля / О. А. Улютіна // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2014. – Вип. 197. – Ч. 3. – С. 141-149.
7. Фесянов П. О. Державне регулювання екологічної безпеки на рівні регіону: досвід європейських країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Fesyandov.pdf>.
8. Лиховид І. Еко-поліція – «низькому старті» / І. Лиховид // День. – 2017. – № 100. – 13. черв. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/eko-policiya-na-nyzkomu-starti>.
9. Конституція України : Основний Закон України від 28 червня 1996 року (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
10. Цивільний кодекс України : закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page6>.
11. Про охорону навколишнього природного середовища : закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
12. Про схвалення Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища : розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 року № 616-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=250269536>.
13. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України : постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2017 року № 275 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D0%BF>.
14. Кабмін заплутався з реформуванням Держекоінспекції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://24tv.ua/kabmin_zaplutavsya_z_reformuvannyam_derzhekoinspektsiyi_ekspert_n908378.
15. Офіційний сайт Національної поліції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1815210>.

16. В Україні почала працювати перша річкова поліція [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.unian.ua/society/1327919-v-ukrajini-pochala-pratsyuvati-persha-richkova-patrulna-politsiya-avakov.html>.
17. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
18. Брусакова О. В. Деякі аспекти діяльності правоохоронних органів США у сфері екологічної безпеки держави / О. В. Брусакова // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2017. – № 2. – С. 213-221.
19. Буракова Л. Чому Грузії вдалося / Пер. з рос. / Л. Буракова. – К. : Дух і літера, 2012. – 264 с.
20. Misją Inspekcji Ochrony Środowiska [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gios.gov.pl/pl/o-urzedzie/strategia>.
21. Ustawa o Państwowej Agencji Ochrony Środowiska (projekt z dnia 29 marca 2007 r.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pigo.org.pl/darek/projekt_ustawy_agencja_ochrony_srodowiska.pdf.

References:

1. B. M. Hamaliuk, Diialnist Natsionalnoi politsii Ukrainy z dotrymannia derzhavnykh ekolohichnykh harantii: teoretyko-metodolohichniy aspekt / B. M. Hamaliuk // Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav : Seriiia yurydychna. – 2016. – No. 3. – Pp. 150-161.
2. I. D. Kazanchuk, Kompetentsiia orhaniv Natsionalnoi politsii Ukrainy shchodo okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha ta ekolohichnoi bezpeky v intehtatsiinykh umovakh / I. D. Kazanchuk // Nashe pravo. – 2017. – No. 1. – Pp. 54-61.
3. V. A. Lazarenko, Administratyvno-pravove rehuliuvannia ekolohichnoi bezpeky v Ukraini : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / V. A. Lazarenko ; Vidkr. mizhnar. un-t rozvytku liudyny "Ukraina". – K., 2010. – 210 p.
4. H. V. Tarasiuk, Militsiia Ukrainy yak odyin iz providnykh orhaniv derzhavnoi vlady v konstytutsiino-pravovomu mekhanizmi zabezpechennia ekolohichnoi bezpeky / H. V. Tarasiuk // Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav. – 2013. – No. 2. – Pp. 334-340.
5. V. M. Tiun, Administratyvno-pravovi zasady nahliadovoi diialnosti pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy u sferi okhorony pryrody : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / V. M. Tiun ; Lviv. derzh. un-t vnutr. sprav. – Lviv, 2016. – 234 p.
6. O. A. Uliutina, Analiz mizhnarodnoho dosvidu diialnosti sub'iektiv, upovnovazhenykh zdiisniuvaty okhoronu dovkillia / O. A. Uliutina // Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. – 2014. – Vyp. 197. – Ch. 3. – Pp. 141-149.
7. P. O. Fesianov, Derzhavne rehuliuvannia ekolohichnoi bezpeky na rivni rehionu: dosvid yevropeiskykh krain [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Fesyanov.pdf>.
8. I. Lykhovyd, Eko-politsiia – "nyzkomu starti" / I. Lykhovyd // Den. – 2017. – No. 100. – 13. cherv. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/eko-policiya-na-nyzkomu-starti>.
9. Konstytutsiia Ukrainy : Osnovnyi Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku (zi zminamy ta dopovnenniamy) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
10. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy : zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 roku № 435-IV [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page6>.
11. Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha : zakon Ukrainy vid 25 chervnia 1991 roku No. 1264-KhII [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
12. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia systemy derzhavnoho nahliadu (kontroliu) u sferi okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31 travnia 2017 roku No. 616-r [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=250269536>.

13. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu ekolohichnu inspektsiiu Ukrainy : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19 kvitnia 2017 roku No. 275 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D0%BF>.

14. Kabmin zaplutavsia z reformuvanniam Derzhekoinspektsii [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : https://24tv.ua/kabmin_zaplutavsya_z_reformuvannyam_derzhekoinspektsiyi_ekspert_n908378.

15. Ofitsiinyi sait Natsionalnoi politsii Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1815210>.

16. V Ukraini pochala pratsiuvaty persha richkova politsiia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://www.unian.ua/society/1327919-v-ukrajini-pochala-pratsyuvati-persha-richkova-patrulna-politsiya-avakov.html>.

17. Pro Natsionalnu politsiiu : zakon Ukrainy vid 02.07.2015 No. 580-VIII [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

18. O. V. Brusakova, Deiaki aspekty diialnosti pravookhoronnykh orhaniv SShA u sferi ekolohichnoi bezpeky derzhavy / O. V. Brusakova // Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav. – 2017. – No. 2. – Pp. 213-221.

19. L. Burakova, Chomu Hruzii vdalosia / Per. z ros. / L. Burakova. – K. : Dukh i litera, 2012. – 264 p.

20. Misją Inspekcji Ochrony Środowiska [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.gios.gov.pl/pl/o-urzedzie/strategia>.

21. Ustawa o Państwowej Agencji Ochrony Środowiska (projekt z dnia 29 marca 2007 r.) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.pigo.org.pl/darek/projekt_ustawy_agencja_ochrony_srodowiska.pdf.